

CZU: 378.147(410)

ASIGURAREA PROCESULUI EDUCAȚIONAL ORIENTAT SPRE ÎNVĂȚARE ACTIVĂ LA UNIVERSITATEA GLOUCESTERSHIRE DIN MAREA BRITANIE

Mihaela VIDAICU

Universitatea de Stat din Moldova

Acest studiu a fost elaborat în rezultatul vizitei de studiu la Universitatea Gloucestershire din Marea Britanie (28 februarie – 5 martie 2016) realizată în cadrul Proiectului „Introducerea metodelor de învățare bazată pe probleme în Moldova: Sporirea competitivității și angajabilității studenților”, finanțat de Programul European Erasmus +. Prezentările și orele de curs la care am asistat la Facultatea de Business, Facultatea de Drept și la Facultatea de Tehnologii Informaționale au avut drept scop familiarizarea delegației din Republica Moldova cu procesul de studii de la această universitate, precum și prezentarea unor metode interactive de predare orientate spre o învățare activă și o implicare mai intensă a studenților în procesul de predare-învățare. Acest studiu cuprinde analiza proceselor educaționale la nivel de sistem educațional, management universitar și management al facultăților.

Cuvinte-cheie: *învățare activă, asigurarea calității, administrarea procesului educațional, standarde academice.*

ENSURING AN EDUCATIONAL PROCESS FOCUSED ON ACTIVE LEARNING AT GLOUCESTERSHIRE UNIVERSITY FROM UK

This study was conducted as follow up to the study visit at Gloucestershire University from United Kingdom (February 28 – March 5, 2016) within the Project „Introducing Problem Based Learning in Moldova: Toward Enhancing Students’ Competitiveness and Employability”, funded by the European Erasmus+ Program. Presentations and classes attended at the Faculty of Business, Faculty of Law and IT Faculty aimed at familiarizing Moldovan delegation with the educational process at this university and with the interactive teaching methods focused on active learning and with significant involvement of students in teaching-learning process. This study refers to the processes on education system level, university and faculty management levels.

Keywords: *active learning, quality assurance, management of educational process, academic standards.*

Introducere

Implicarea mai activă a studenților în procesul de predare-învățare este una dintre provocările învățământului juridic din Republica Moldova. Folosirea unor metode de predare interactive este unul dintre mijloacele care pot oferi acest rezultat. Cu toate acestea, lucrul individual al studentului și modul de realizare a acestuia este și el o modalitate eficientă de a încuraja și motiva studenții să se implice în procesul educațional, iar profesorul să se transforme într-un facilitator al procesului de predare-învățare și să nu mai fie un simplu transmițător de informație. Această tendință am observat-o în multe universități din străinătate. Acest studiu relevă unele aspecte importante pentru a facilita transformarea procesului educațional la facultățile de drept din Republica Moldova.

1. Sistemul educațional

a) Acreditarea universităților

Diplomele de studii în Marea Britanie sunt oferite de către instituțiile de învățământ acreditate de Comitetul Privy [1] în baza opiniei oferite de Agenția pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior (AAC).

Cererile sunt depuse la *Consiliul pentru Finanțarea Învățământului Superior din Anglia* (HEFCE) [2], care transmite dosarul AAC pentru cercetare și analiză. Candidații care aplică trebuie să corespundă criteriilor stabilite de *Ghidul pentru prestatorii în domeniul învățământului superior: criterii și procesul de aplicare pentru acordarea competenței de oferire a diplomelor (2015)*. Criteriile principale pentru acreditarea programelor de studii (licență și masterat) sunt următoarele [3]:

- 1) managementul academic;
- 2) standardele academice și asigurarea calității;
- 3) burse și eficiența pedagogică a cadrelor didactice;
- 4) mediul în care se va desfășura programul de studii.

Recomandarea ACC se bazează pe analiza dosarului care este efectuată de un *Comitet consultativ privind acordarea competenței de oferire a diplomelor de studii* (un comitet de experți în cadrul AAC). Analiza dosarului de către Comitet cuprinde următoarele etape: (1) analiza inițială a pachetului de documente în baza căreia se decide dacă se trece la următoarea etapă; (2) etapa de verificare detaliată, care este efectuată de o echipă de experți special numiți în acest sens; (3) elaborarea raportului final și oferirea recomandării. În baza acestei analize Comitetul ACC va oferi recomandarea sa HEFCE, care va transmite această recomandare Departamentului Business, Inovare și Abilități.

Comitetul Privy emite decizie finală în baza recomandării primite de la ACC prin intermediul Departamentului Business, Inovare și Abilități. Aplicantul este informat direct de către Comitetul Privy în cazul în care programul de studii a trecut cu succes acest proces.

b) Asigurarea calității

Organul care monitorizează calitatea studiilor în Marea Britanie este numit Agenția pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior (AAC). AAC este un organ independent, care este condus de un Comitet format din 15 membri. Acest Comitet are competența de a elabora politici, de a administra mijloacele financiare și de a monitoriza performanțele AAC. Comitetul operează în conformitate cu *Codul bunelor practici* [4], care este revizuit cu regularitate. Administrarea zilnică a AAC este efectuată de un Consiliu de administrație compus din șapte membri.

Procesul de asigurare a calității este reglementat de *Codul calității* [5], care conține trei părți: (1) standardele academice; (2) calitatea academică; (3) informații cu privire la reglementările privind învățământul superior. Acest Cod oferă tuturor prestatorilor¹ standardele și cerințele pe care trebuie să le întrunească pentru asigurarea unui proces educațional.

În conformitate cu Codul calității, programele de studii urmează să fie elaborate în conformitate cu planul-cadru de calificări [6]. De asemenea, programele de studii trebuie să corespundă specificațiilor de referință (*Subject Benchmark Statement*) care descriu competențele și abilitățile pe care trebuie să le aibă un absolvent. Fiecare universitate trebuie să stabilească un proces de elaborare și aprobare a programelor de studii.

ACC organizează o dată la șase ani o verificare a universităților acreditate. Scopul acestei verificări este de a informa studenții și publicul dacă universitatea întrunește toate cerințele necesare pentru a asigura: (1) menținerea standardelor academice; (2) prevederile cu privire la oportunitățile de învățate; (3) prevederile cu privire la informare; (4) sporirea oportunităților de învățare a studenților. Verificarea este realizată de staff sau studenți de la alte universități și se încheie cu publicarea unui raport. Studenții sunt membri ai echipelor create pentru organizarea verificării [7].

2. Managementul universitar și procesul educațional

Universitatea din Gloucestershire este condusă de un **Consiliu** format din 20 de persoane, dintre care: 14 membri externi, un vicerector, 2 membri ai Consiliului, un membru al Comitetului Academic și 2 studenți. Cei 14 membri externi sunt numiți de către Consiliu pentru o perioadă de 4 ani. Ceilalți membri au un mandat care coincide cu funcția/statutul pe care îl dețin. Consiliul alege un președinte și un vicepreședinte. Consiliul este responsabil de determinarea misiunii universității și de monitorizarea activității acesteia, de administrarea financiară a universității și de promovarea cadrelor didactice senior. Consiliul poate delega unele dintre competențele sale unor comitete create de acesta.

Consiliul numește **vicerectorul**, care este și directorul executiv al universității în baza unui concurs. Vicerectorul efectuează administrarea universității. Consiliul poate numi și un **rector sau prorector(i)** care au misiunea de a reprezenta din când în când universitatea (aceste funcții sunt mai mult onorifice și nu sunt remunerate). Consiliu, de asemenea, poate numi un **Secretar** și/sau (asistent al secretarului) al universității, care va avea competențele stabilite de Consiliu. Consiliul aprobă criteriile de angajare, remunerare și sancționare a cadrelor didactice.

Comitetul Academic este compus din cel mult 25 de membri (aleși din rândul cadrelor didactice și al studenților în baza procedurii stabilite de Consiliu) și este condus de vicerector. Durata mandatului acestuia este stabilit de Consiliu. Comitetul Academic decide cu privire la toate chestiunile ce țin de programele de studii, cercetare etc.

¹ Conform Codului, prestatori sunt considerate universitățile și colegiile care oferă programe de studii în Marea Britanie.

Organizațiile studențești trebuie să fie create și administrate de către studenți în baza unui statut aprobat de către Consiliu.

Din punct de vedere academic, universitatea este compusă din **facultăți**. Universitatea din Gloucestershire are trei facultăți: (1) Facultatea de Științe Aplicate; (2) Facultatea de Business, Educație și Studii Profesionale și (3) Facultatea de Media, Arte și Tehnologii. Universitatea are 10 școli [8]. Specialitatea „Drept” se află în cadrul Facultății de Business.

Comitetul Academic are competențe de asigurare a calității care raportează direct Consiliului. Deși responsabilitatea finală pentru calitatea studiilor revine Comitetului Academic, calitatea este asigurată și la nivel de facultăți și departamente. La nivel de universitate există un Comitet de Dezvoltare Academică, un Comitet pentru Predare, Învățare și Cercetare, un Comitet privind Standardele Academice și Calitatea, precum și un Comitet pentru monitorizarea acordurilor de colaborare, care joacă un rol central în managementul calității [9].

La nivel de universitate sunt asigurate mai multe procese de verificare. De exemplu, auditul intern al calității se focusează pe procesele de asigurare a calității la nivel de universitate.

3. Managementul facultății și procesul educațional

La nivel de facultate există un *Comitet privind Standardele Academice și Calitatea*, care asigură respectarea și monitorizarea standardelor de calitate în colaborare cu Consiliul facultății. De asemenea, acest Comitet asigură desfășurarea tuturor proceselor legate de asigurarea calității la nivel de facultate.

Aprobarea inițială a cursurilor noi se face de către Comitetul pentru Dezvoltare Academică. Facultățile, de obicei, generează noi cursuri în conformitate cu Planul universității și cu Planul facultății, care este prezentat de către decan. Validarea cursurilor se face de către *Panelele de validare* care sunt aprobate de *Comitetul privind Standardele Academice și Calitatea*. Fiecare panel are un președinte de la o altă facultate, membri de la diferite facultăți și cel puțin un membru din exteriorul universității. Validarea se face în baza caietului de sarcini al programului. Un sumar al raportului de validare este transmis *Comitetului privind Standardele Academice și Calitatea*, iar ulterior Comitetului Academic pentru aprobarea finală.

Programul Anual de Aprobare a Modificărilor permite titularilor de curs să propună modificări la modulele sau cursurile existente. Aceste modificări urmează a fi consultate cu studenții și cu un examinator extern. Aprobarea se face prin intermediul paneelelor din cadrul facultăților.

Monitorizarea se realizează anual de către paneelele de monitorizare care raportează *Comitetului privind Standardele Academice și Calitatea* al facultății.

Universitatea colectează și feedback-ul din partea studenților prin intermediul unui sondaj extern (Sondajul Național al Studenților). La nivel intern, evaluarea individuală a fiecărui modul este obligatorie, dar universitatea nu impune un anumit model.

Universitatea din Gloucestershire a realizat un proiect-pilot numit Sondajul Gloucestershire al Studenților după modelul Sondajului Național. Scopul acestor evaluări este de a identifica părerile studenților despre cursurile predate la universitate, precum și de a-i familiariza cu sondajul național prin care vor trece la sfârșitul anilor de studii.

Mecanismul prin care studenților li se comunică despre modulul de colectare a feedback-ului este publicarea pe web-site a unui manual cu privire la acest proces.

Studenții sunt implicați la toate nivelurile în procesul de elaborare și monitorizare a strategiilor academice, iar universitatea asistă organizațiile studențești în instruirea membrilor acestora pentru a participa mult mai activ în procesul de administrare academică.

Consiliul facultății este responsabil de programele academice ale facultății, inclusiv de standardele academice și de performanța programelor pe care facultatea trebuie să le implementeze în conformitate cu strategia de predare-învățare a universității. În continuare vom analiza cele mai importante aspecte ale modului de realizare a procesului educațional britanic după modelul Universității Gloucestershire.

1. Aspecte privind administrarea procesului educațional.

a) Existența unui serviciu la nivel de universitate, care are competența de a asista, ajuta, ghida studenții pe tot parcursul aflării lor la studii, facilitează procesul educațional.

Model Marea Britanie: Un serviciu numit convențional „Help Zone” are competența de a răspunde la toate întrebările studenților (indiferent de conținutul acestora). În mod prioritar serviciul facilitează înțelegerea de către studenți a proceselor/regulilor ce se conțin în regulamentele universitare, precum și ajută studenții străini să înțeleagă mai ușor contextul național și universitar din Marea Britanie.

b) Crearea și administrarea unor programe/stagii de practică eficiente contribuie semnificativ la asigurarea angajării ulterioare a absolvenților.

Model Marea Britanie: Stagiul de practică se desfășoară în cadrul organizațiilor/instituțiilor de profil, iar perioada acestuia se stabilește în funcție de specificul facultății/specialității. Rolul administrației universității/facultății este foarte important la identificarea locului de desfășurare a stagiului de practică, precum și la menținerea relațiilor cu potențialii angajatori ai viitorilor absolvenți. Astfel, existența unei unități/diviziuni separate care are competența de a organiza stagiul și a asista/ghida studenții pe tot parcursul acestuia este o condiție obligatorie. Mai mult ca atât, multe organizații-gazdă dispun de o schemă bine organizată pentru stagiile de practică pe care le oferă. Stagiul de practică nu se suprapune cu orele de curs, iar studenții urmează să întocmească un plan individual care include: (1) scopul stagiului de practică; (2) lecțiile învățate și (3) evaluarea proprie a perioadei de stagiul. Universitatea are obligația de a determina, după 6 luni de la absolvire, rata de angajare a absolvenților.

c) Evaluarea metodologiei de predare a cadrelor didactice și încurajarea acestora să reflecteze asupra modului de predare a cursurilor favorizează dezvoltarea unui proces educațional interactiv.

Model Marea Britanie: Cadrele didactice trebuie să se gândească atent la modul și metodele de predare pe care le folosesc, iar aprecierea acestor metode este foarte importantă la evaluarea anuală a performanțelor profesorilor. Evaluarea poate avea loc prin diferite metode: (1) autoevaluare – fiecare profesor urmează să reflecteze asupra modului său de predare prin scrierea unui raport anual; (2) evaluare colegială – profesorii pot invita colegi care să asiste la cursurile/seminarele predate pentru a aprecia eforturile de predare; de obicei, profesorul va ruga profesorul-observator să atragă atenția la anumite aspecte ce țin de modul de organizare și predare folosit, iar profesorul-observator va discuta aceste aspecte cu colegul după finalizarea observațiilor; (3) managerul departamentului duce anual discuții individuale cu profesorii cu privire la metodele de predare folosite; (4) chestionare de evaluare completate de studenți. Profesorii seniori trebuie să demonstreze cum a influențat modul lor de predare tendințele în domeniul metodologiei de predare-învățare. De asemenea, cadrele didactice sunt instruite cum să-și organizeze cursurile și cum să folosească eficient vocea în timpul predării.

2. Aspecte privind elaborarea programelor de studii

a) La elaborarea programelor de studii este important de a pune accentul pe competențe, abilitățile practice de care va avea nevoie studentul în activitatea sa ulterioară. Astfel, cursurile nu sunt orientate spre familiarizarea studenților doar cu teoria existentă, dar conțin elemente care sunt focusate pe învățarea unor abilități necesare pentru activitatea profesională.

Model Marea Britanie: La Facultatea de Drept există un curs care se referă la abilitățile unui jurist și care include: negocierea, interviuarea clientului, scrierea documentelor etc.

b) Programele universitare conțin un volum de lucru individual semnificativ. Acest fapt ajută studenții să se organizeze mai bine și îi responsabilizează. De asemenea, prin intermediul lucrului individual studenții își îmbunătățesc abilitățile de cercetare, lucrul în grup și învață cum să soluționeze o problemă sau învață cum să interacționeze cu clienții.

c) Revizuirea periodică a programelor de studii și a cursurilor predate asigură actualizarea și monitorizarea eficienței a acestora.

3. Aspecte privind organizarea și asigurarea procesului educațional

a) Încurajarea unui model de învățare activă ajută implicarea mai activă a studenților în procesul educațional și facilitează îmbunătățirea atât a cunoștințelor, cât și a abilităților.

Model Marea Britanie: Învățarea activă este asigurată prin următoarele instrumente: simularea, învățarea problematizată (PBL), studii de caz, proiecte de cercetare/investigare. Lucrul în grup este una dintre metodele cele mai des folosite pentru realizarea lucrului individual al studenților. Acesta implică câteva etape: (1) planificarea (alegerea membrilor și repartizarea sarcinilor); (2) monitorizarea (coordonarea lucrului fiecărui membru din echipă, dezbateră problemelor etc.); (3) evaluarea (scrierea unor eseuri prin care studenții reflectează asupra întregului proces de lucru în grup).

În cazul simulării unui proces de judecată, studenții sunt apreciați în baza unui eseu prin care descriu modul de pregătire pentru proces și toate acțiunile întreprinse și argumentele invocate. De asemenea, sunt predate cursuri care învață studenții cum să facă corect o cercetare și care sunt cele mai importante metode/instrumente de colectare a informației, a datelor pentru realizarea unei cercetări.

b) Dotarea tehnică a instituției facilitează procesul de învățare activă, iar profesorii sunt încurajați să folosească tot mai mult tehnologiile informaționale în procesul de predare-învățare.

Model Marea Britanie: Simulările folosite la Facultatea de Business (în mare parte fiind electronice) sunt procurate de către universitate (nu sunt create de către cadrele didactice). De asemenea, platforma *Moodle* este unul dintre instrumentele de bază care facilitează procesul de predare.

c) Profesorii sunt încurajați și interesați să efectueze cercetări în domeniul metodologiei de predare, ceea ce sporește competitivitatea universității, eficientizează învățarea activă și face instituția de învățământ mai atractivă pentru studenți.

Model Marea Britanie: A se vedea cercetările profesorilor britanici în acest domeniu. Scopul acestor cercetări este de a împărtăși modele de cele mai bune practici în domeniul predării-învățării, modele care pot fi utilizate și preluate de profesori de la diferite universități și specialități. Aceste modele ajută profesorii să aplice eficient metodele de învățare activă.

Concluzii

Aspectele menționate mai sus sunt importante pentru a asigura un mediu favorabil unui proces educațional care are la bază învățarea activă sau învățarea problematizată. Aceste aspecte ar putea contribui la schimbarea abordărilor tradiționale pe care le întâlnim în universitățile din Republica Moldova. Schimbarea atitudinii cadrelor didactice față de procesul educațional, precum și implicarea mai activă a universităților în construirea carierei profesionale a absolvenților va favoriza introducerea unei învățări active și în universitățile din Republica Moldova.

Referințe:

1. <https://privycouncil.independent.gov.uk/work-of-the-privy-council-office/higher-education/>
2. <http://www.hefce.ac.uk/about/role/> Higher Education Funding Council for England (HEFCE)
3. <http://www.qaa.ac.uk/en/Publications/Documents/Degree-Awarding-Powers-Handbook-England-15.pdf>
4. <http://www.qaa.ac.uk/en/Publications/Documents/Code-best-practice-QAA-Board.pdf>
5. <http://www.qaa.ac.uk/assuring-standards-and-quality/the-quality-code/introducing-the-quality-code>
6. <http://www.qaa.ac.uk/assuring-standards-and-quality/the-quality-code/qualifications>
7. <http://www.qaa.ac.uk/reviews-and-reports/how-we-review-higher-education/higher-education-review>
8. <http://www.glos.ac.uk/faculties-and-schools/Pages/faculties.aspx>
9. <http://www.qaa.ac.uk/en/ReviewsAndReports/Documents/University%20of%20Gloucestershire/University-of-Gloucestershire-IA-annex-10.pdf>

Prezentat la 17.12.2017